

→ Groenhoven wordt dankzij bewoners verduurzaamd. Zowel het wooncomplex als het omliggende groen hebben een monumentenstatus.
FOTO ENEA MINGORANCE

Buitenbeentje in de Bijlmer

Hoe saamhorigheid een monument reedt: op 3 september wordt de verduurzaming van de 431 appartementen in Groenhoven feestelijk ingeluid. Het woongebouw in de Bijlmer van architect Joop van Stigt, ruim een halve eeuw oud, was er wel aan toe. Zoon André van Stigt is in zijn nopjes: ‘Dit is uniek.’

Dylan van Eijkeren

Toen Andrea Jonker (71) een paar jaar geleden voorzitter werd van de Vereniging van Eigenaren van Groenhoven, vatte ze de koe bij de horens. Dat resulteerde in de zomer van 2025 in een bijzondere ledenvergadering, waarin de aanwezigen, na jaren, met een meerderheid van 94 procent akkoord gingen met de verduurzaming van het wooncomplex. Zulke percentages zijn misschien niet uniek (in Noord-Korea zou het wellicht zelfs magertjes zijn), maar in een mondige stad als Amsterdam is het bepaald bijzonder.

Jonker: “Wat we hebben gedaan, is eenheid proberen te smeden en voor wat meer saamhorigheid te zorgen. Samen met Anouk van Vliet, een medebewoonster die vormgever is, hebben we een nieuwe huisstijl ontwikkeld, een nieuwe website ontworpen, T-shirts laten maken waarop ‘Samen Groenhoven sinds 1975’ staat, en we zijn langs de deuren gegaan. Ik ben trots dat zoveel eigenaren het plan hebben gesteund. Dat laat zien wat er mogelijk is als bewoners samen verantwoordelijkheid nemen voor hun gebouw en de toekomst ervan.”

Afgezien van de eenheid die onder de bewoners is gaan heersen, was verduurzaming broodnodig, zegt Jonker. “Het was verduurzamen en vernieuwen, of laten verpauperen. Er moest wel echt iets gebeuren, pappen en nat houden was geen optie.”

De verduurzaming begint deze week, op 3 september, in de torens 1 en 2 van Groenhoven, met onder meer nieuwe isolatie en kozijnen met zogeheten tripleglas, aansluiting op het warmtenet, zonnepanelen en modernisering van de installaties. Tegelijkertijd wordt achterstallig onderhoud aangepakt.

In augustus 2021 wees het stadsdeel twee gebouwen van architect Joop van Stigt aan als gemeentelijke monuminten in de Bijlmer (zie kader): Gouden Leeuw, uit 1974, bestaat uit tien woontorens met 425 appartementen, en Groenhoven (1975), waarover het hier gaat, uit acht woontorens met 431 appartementen; samen tellen de gebouwen 856 appartementen. De nagenoeg identieke wooncomplexen, verbonden door overdekte gangen, zijn ontworpen door de Amsterdamse architect Joop van Stigt (1934-2011).

Vier vierkanten

De appartementengebouwen zijn altijd buitenbeentjes in de Bijlmer geweest: geen honingraatflats en geen huurwoningen, maar koopwoningen (midden jaren zeventig kostte een appartement van circa 109 vierkante meter er minder dan 40.000 gulden – ongeveer 18.500 euro).

De woontorens zijn een voorbeeld van grootschalige structuralistische woningbouw uit de jaren zeventig en worden omringd door veel groen. Iedere toren heeft als plattegrond vier vierkanten met afmetingen die zijn gebaseerd op een veelvoud van ‘de menselijke maat’ van 1,80 meter. De vierkanten liggen als de wieken van een molen rond een centrale hal met lift en trappenhuis.

De zoon van architect Joop, André van Stigt (68), omschrijft de twee G-gebouwen als een ‘trendbreuk’ met de rest van de Bijlmermeerbouw, onder meer vanwege die centrale hallen en liftportieken, waardoor ‘mensen op een woonlaag elkaar tegenkomen en kennen, anders dan in galerijflats’. Ook de collectieve ruimtes in de flats – om te vergaderen, te recreëren, of een kroegje of kioskje te bestieren – beschouwt hij als onderscheidend. Vader Joop omschreef het destijds zo: ‘In de Bijlmer klaagt iedereen dat ze zich zo eenzaam voelen. Dat komt door het wonen naast elkaar, waardoor burens elkaar niet eens meer zien.’

Het mooist aan Groenhoven en Gouden Leeuw is wellicht die ‘menselijke maat’ van Joop van Stigt. “Een galerij in een flat is voor iedereen altijd verkeerd,” zegt zoon André van Stigt, zelf herbestemmingsarchitect. “Terwijl je hier op één woonlaag met een paar mensen de lift deelt. Net als de verbindingsgangen en de collectieve ruimtes beneden, zorgt dat ervoor dat mensen in een veilige en beheersbare omgeving wonen. Mensen kennen elkaar.”

Waar Groenhoven voor een grootscheepse verduurzaming opteert, kiest de VvE van Gouden Leeuw voor de weg van geleidelijkheid – de complexen werken op het gebied van renovatie niet samen.

Vooruitstrevend

Andrea Jonker: “In de binnenstraten hebben we vorig jaar posters opgehangen met foto’s van Groenhovenbewoners en de reden waarom zij gingen stemmen. Dat was bedoeld om een meerderheid achter de verduurzamingsplannen te krijgen, maar allereerst om mensen te mobiliseren om hun stem uit te laten brengen, want zonder een bepaalde opkomst kan er helemaal niets worden besloten.”

Jonker benadrukt in haar communicatie met nieuwe —

‘Het was verduurzamen, oflaten verpauperen. Er moest wel echt iets gebeuren’

→ **Luchtfoto uit 1977, met links Groenhoven (1975) en rechtsvoor Gouden Leeuw (1974). Rechts: het bouwen van Groenhoven (en Gouden Leeuw) gebeurde al zo duurzaam als in de jaren 70 mogelijk was.**

FOTO'S BURO VAN STIGT, STADSARCHIEF AMSTERDAM

Groen en monumentaal

De achttien woontorens van Groenhoven en Gouden Leeuw staan in het Professor Joop van Stigtpark; die naam kreeg het park in 2013 als eerbetoon aan de architect op initiatief van bewoners. De buitengrens van het park rond de complexen is ook de grens van het gemeentelijk monument. Het park loopt door naar de Bijlmerweide, van waaruit het Diemerpark te voet bereikbaar is. Al dat groen om de gebouwen heen blijft tot in lengte van dagen groen. Dat

zit zo: toen de aanvraag voor de monumentenstatus in 2020 ter inzage lag, deed een aantal bewoners er een schepje bovenop. Als hun gebouwen monumentaal zouden worden, dan graag ook meteen het park en plantsoen, de drooglopers – overdekte binnenstraten – naar de parkeergarages en de garages zelf tot monument verklaren. Ze kregen goeddeels hun zin: de overkappingen en het groen werden ook monumentaal verklaard, alleen de

garages niet – want die zijn krakkemikkig en zullen worden verbouwd of gesloopt. Bovendien zijn ze eigendom van de gemeente, niet van de bewoners. De bewoners van de complexen, naar schatting bijna 2000 mensen, hebben overigens weinig te vrezen van de monumentenstatus. Over de interieurs van de woningen heeft de gemeente niets te zeggen – geheel in lijn met de flexibele indelingsgedachte van professor Joop van Stigt.